

Karaa Qajeelaa

Description

Torbaan darbee suura Faatiha irraa waaâ€™ee daandii sirrii ykn qajeelaa ilaaluf yaalle turre. â€œ**Daandii sirrii** jechuun **haqa beeku fi [wanta beekan] hojii irra oolchudha**.â€•jenne turre. Namni hunduu ani daandii sirrii irra jira jedhe yaadu dandaâ€™a. Garuu daandii sirrii irra jiraachu isaa ragaa maalii qabaa? Namoota fakkeenya (role model) isaaf taâ€™an kan addunyaa fi aakhiratti milkaaâ€™an ni qabaa? Sirritti itti xinxalli, addunya qofa hin jenne, aakhirattis kan milkaaâ€™an ni qabaa? Tarii addunyatti milkaaâ€™anii aakhiratti kasaaru dandaâ€™u. Kanaafu, warroota addunyatti milkaaâ€™ani aakhiratti kasaaran hordofuun buâ€™aa maalii qabaa? Keeyyanni Faatiha ishiin dhumaa jireenya keessatti eenyun akka fakkeenyatti (role model) fudhachu akka qabnu fi eenyun akka fakkeenyatti fudhachuu akka hin qabne nutti akeekti. Haa jalqabnuuâ€¦

صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنعَمتَ عَلَيهِم غَيرِ ٱلمَغضُوبِ عَلَيهِم وَلَا
ٱلضَّآلِّينَ ٧

Siraaxa-llaziina anâ€™amta aleyhim ghayri-lmaghduubi aleyhim wala-ddaalliin

Karaa warra isaan irratti tola ooltee; kan isaan irratti dallansuun hin buufaminii fi hin jallatinii [nu qajeelchi].â€• Al-Faatiha 1:7
Hiika Jechoota
Siraax- karaa, daandii, Allaziina- warra, Anâ€™amta- tola oolte, Aleyhim-isaan irratti, Ghayr- miti, hin, Al-maghduubi- warroota dallansuun Rabbii irratti buâ€™e, Wa- fi, Laa- hin, ad- Daalliin- warroota jallatan, karaa sirrii irraa goran, badan

Tafsiira
â€œ**Karaa warra isaan irratti tola oolte**â€• nu qajeelchi- kuni karaa ykn daandii irra deeman murteessa.

[1] Warroonni Rabbiin tola irratti oole eenyu faâ€™aa? Isaan sun suuratu An-Nisaa 4:69 keessatti maqaan isaanii kan dhahameedha.

Ù^ÙŽÙ ÙŽÙ† ÙŠÙ•Ø·Ù•Ø¹Ù• Ù±Ù„Ù„Ù'ÙŽÙ‡ÙŽ Ù^ÙŽÙ±Ù„Ø±Ù'ÙŽØ³Ù•Ù^Ù„ÙŽ Ù•ÙŽØ£Ù• Ù^Ù'Ù„ÙŽÙ°Ù"Ø¦Ù•ÙƒÙŽ Ù ÙŽØ¹ÙŽ Ù±Ù„Ù'ÙŽØ°Ù•ÙŠÙ†ÙŽ Ø£ÙŽÙ†Û¡Ø¹ÙŽÙ ÙŽ Ù±Ù„Ù„Ù'ÙŽÙ‡Ù• Ø¹ÙŽÙ„ÙŽÙŠÛ¡Ù‡Ù•Ù Ù Ù'Ù•Ù†ÙŽ Ù±Ù„Ù†Ù'ÙŽØ¨Ù•ÙŠÙ'Ù•â€•Û§Ù†ÙŽ Ù^ÙŽÙ±Ù„ØµÙ'Ù•Ø¯Ù'Ù•ÙŠÙ‚Ù•ÙŠÙ†ÙŽ Ù^ÙŽÙ±Ù„Ø´Ù'Ù•Ù‡ÙŽØ¯ÙŽØ§Ù"Ø¡Ù• Ù^ÙŽÙ±Ù„ØµÙ'ÙŽÙ°Ù„Ù•ØÙ•ÙŠÙ†ÙŽÛš Ù^ÙŽØÙŽØ³Ù•Ù†ÙŽ Ø£Ù•Ù^Ù'Ù„ÙŽÙ°Ù"Ø¦Ù• ÙƒÙŽ Ø±ÙŽÙ•Ù•ÙŠÙ‚Ù—Ø§ï´¾ [Ø§Ù„Ù†Ø³Ø§Ø¡: 69ï´¿

â€œ**Namni Rabbii fi Ergamaadhaaf ajajame isaan suni nabiyyoota, dhugoomsitoota, shahiidota fi warreen gaggaarii irraa warra Rabbiin qananiise waliin taâ€™u. Warra kanaan hiriyoomun waa tole!**â€• suuratu An-Nisaa 4:69

Tolli Rabbiin isaan irratti oole maaliidhaa? Tolli Rabbii imaana, beekumsa, qajeelcha, karaa Isaati fi Ergamtoota hordofuu, wanta Inni dhoowwe dhiisu,iklaasa qabaachu, addunyaa irratti jireenya tasgabbii fi gammachu jiraachu fi dhumarratti immoo Jannataan milkaaâ€™udha. Eenyutu karaa kana hordofuu didaa ree?

Kanaafu, karaan qajeelan Rabbitti nama geessu karaa Nabiyyoonni, sidiquun (dhugoomsitoonni), shahiidonni (karaa Rabbii irratti warroota wareegamanii) fi saalihonni (warroonni gaggaarii) irra deemaniidha. Karaan isaanii garagara jechu osoo hin taâ€™in karaan isaanii tokkicha qajeeladha. Dhugumatti, Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aala) ni jedha:

Ù^ÙŽØ£ÙŽÙ†Ù'ÙŽ Ù‡ÙŽÙ°Ø°ÙŽØ§ ØµÙ•Ø±ÙŽÙ°Ø·Ù•ÙŠ Ù Ù•Ø³Û¡ØªÙŽÙ‚Ù•ÙŠÙ Ù—Ø§ Ù• ÙŽÙ±ØªÙ'ÙŽØ¨Ù•Ø¹Ù•Ù^Ù‡Ù•Û– Ù^ÙŽÙ„ÙŽØ§ ØªÙŽØªÙ'ÙŽØ¨Ù•Ø¹Ù•Ù^Ø§Ù' Ù±Ù„Ø³Ù'Ù• Ø¨Ù•Ù„ÙŽ Ù•ÙŽØªÙŽÙ•ÙŽØ±Ù'ÙŽÙ‚ÙŽ Ø¨Ù•ÙƒÙ•Ù Û¡ Ø¹ÙŽÙ† Ø³ÙŽØ¨Ù•ÙŠÙ„Ù•Ù‡Ù•Û¦Ûš Ø°ÙŽÙ°Ù„Ù•ÙƒÙ•Ù Û¡ Ù^ÙŽØµÙ'ÙŽÙ‰Ù°ÙƒÙ•Ù Ø¨Ù•Ù‡Ù•Û¦ Ù„ÙŽØ¹ÙŽÙ„Ù'ÙŽÙƒÙ•Ù Û¡ ØªÙŽØªÙ'ÙŽÙ‚Ù•Ù^Ù†ÙŽï´¾ [Ø§Ù„Ø£Ù†Ø¹Ø§Ù : 153ï´¿
â€œ**Dhugumatti kuni karaa Kiyya isa qajeela taâ€™eedha, isa hordofaa. Karaa Rabbii irraa isin baasanii karaalee [biroo] hin hordofinaa. Inni(Rabbiin) kana akka muttaqoota (warra Rabbi sodaatan) taataniif isiiniif dhaama.**â€• Suuraa Al-Anâ€™aam 6:153

Karaan qajeelan tokkichi gara Rabbii nama geessu fi Jannata nama seensisu Islaamaa jechuudha. Ragaan kee maali jettanii hin gaafattanii? , Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aala) ni jedha:
Ù^ÙŽÙ ÙŽÙ† ÙŠÙŽØ¨Û¡ØªÙŽØºÙ• ØºÙŽÙŠÛ¡Ø±ÙŽ Ù±Ù„Û¡Ø¥Ù•Ø³Û¡Ù„ÙŽÙ°Ù Ù• Ø¯Ù•ÙŠÙ†Ù—Ø§ Ù•ÙŽÙ„ÙŽÙ† ÙŠÙ•Ù‚Û¡Ø¨ÙŽÙ„ÙŽ Ù Ù•Ù†Û¡Ù‡Ù• Ù^ÙŽÙ‡Ù•Ù^ÙŽ Ù•Ù•ÙŠ Ù±Ù„Û¡Ø£Ù"Ø®Ù•Ø±ÙŽØ©Ù• Ù Ù•Ù†ÙŽ Ù±Ù„Û¡Ø®ÙŽÙ°Ø³Ù•Ø±Ù•ÙŠÙ†ÙŽï´¾ [Ø¢Ù„ Ø¹Ù Ø±Ø§Ù†: 85ï´¿
â€œ**Namni Islaaman alatti amantii biraa barbaade,isarraa hin qeebalamu (hin fudhatamu). Aakhirattis inni warroota hoongaâ€™an irraa taâ€™a.**â€• Suurati Ali-Imraan 3:85

ghayri-lmaghduubi Aleyhim wala-ddaalliinâ€" kan isaan irratti dallansuun hin buufaminii fi hin jallatinii [nu qajeelchi]
al-maghduubi aleyhimâ€" warroota dallansuun Rabbii irratti buâ€™eedha. Isaaniis yaahudota fi nama haqa beeke hojii irra hin oolchinedha. Yaahudonni haqa osoo beekanu fedhii ofii hordofuun daandii sirrii

irraa waan jallataniif dallansuun Rabbii isaan irratti buâ€™e.

Ad-daalliin immoo warroota beekumsa malee jallataniidha. Isaanis kiristaanota fi namoota beekumsa sirrii malee Rabbiin gabbaraniidha.

Warroonni lamaan kunniin ulaagaalee hojiiwwan gaggaariin Rabbiin biratti fudhatama itti argattu dhaban. Isaaniis, niyyaan Rabbiif qulqulluu taâ€™uu (iklaasa) fi Ergamaa Rabbii (SAW) beekumsaan hordofuudha. Yahuudonni haqa osoo beekanu fudhachuu didanii irraa garagalan, niyyaani isaanii kan badeedha. Kiristaanonni beekumsa madda sirrii irraa waan hin barbaannef daandii sirrii irraa jallatan. Fedhii warroota durii ykn qeysootaa ofillee jallisanii namoota biroo jallisan hordofuun daandii sirrii irraa goran.

â€œ**Jedhii: Yaa warra kitaabaa! Amantii keessan keessatti dhugaan ala [waan biraatti amanuun] daangaa hin darbinaa. Fedhii ummata duraan jallatanii darbanii, namoota heddus jallisanii fi karaa qajeelaa irraa jallatanii hin hordofinaa.â€•** Al-Qurâ€™aan, Suura Al-Maaâ€™ida:77

Yaa Kiristaanota amanti keessatti daangaa darbuun â€˜Iyyasuus Gooftadhaâ€™ jechuun karaa qajeelaa irraa hin jallatinaa. Iyyasuus Gooftaa osoo hin taâ€™in Ergamaa Rabbiiti. Kitaabni isin amma harkaa qabdan warroota durii ykn qeysotan miccirame jira ykn barrazame jira. Kanaafu, Gooftaan keessanii fi keenya â€œfedhii warroota durii hordofuun daandii sirrii irraa hin jallatinaaâ€• isiniin jechaa jira.

Dhugumatti karaan warroonni Rabbiin tola irratti oole hordofan karaa qajeelaa nageenyaa fi milkaaâ€™innatti nama geessudha. Karaan warroota dallansuun Rabbii irratti buâ€™ee fi jallatanii immoo karaa badii fi kufaatitti nama geessudha. Ragaan isaa; Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aala) ni jedha;

ï´¾ÙƒÙ•Ù„Ù•ÙˆØ§Ù’ Ù Ù•Ù† Ø·ÙŽÙŠÙ‘Ù•Ø¨ÙŽÙ°Øª Ù ÙŽØ§ Ø±ÙŽØ²ÙŽÙ‚Ù¡Ù†ÙŽÙ Ù¡ Ù ÙŽÙˆÙ„Ù•Ù ÙŽÙŠÙ¡Ù†ÙŽÙ Ù¡ Ø°ÙŽÙ°Ù„ÙŽÙŠÙ¡Ù†ÙŽÙ Ù¡ Ø¥ÙŽÙ† Ù•Ù†ØªÙ• Ø¥ÙŽÙŠÙ¡Ø§Ù‡Ù• ØªÙŽØ¹Ù¡Ø¨ÙØ¯ÙŽÙˆÙ†ÙŽ Ù•Ù– Ù ÙŽÙ† ÙŽÙ† ÙŠÙŽØ¨Ù¡Ù„ÙŽÙ Ù¡ Ù‡ÙŽÙ Ù¡ Ø¥ÙŽÙŠÙ¡Ø§Ù‡Ù• ØªÙŽØ¹Ù¡Ø¨ÙØ¯ÙŽÙˆÙ†ÙŽ Ù•Ù Ù•Ù ÙŽÙ¯Ù¡ Ù‡ÙŽÙ ÙŽÙ‰Ù‰ÙŽÙ¡Ù‹ï´¿

â€œ**Wantoota gaggaarii Nuti isiniif kennine irraa nyaadhaa. Isa keessattis daangaa hin darbinaa [yookiin namoota biroo hin cunqursinaa]; [yoo daangaa dabartan] dallansuu Kiyyatu isinitti buâ€™aa. Namni dallansuun Kiyya isa irratti buâ€™e dhugumatti bade (kufe).â€•**

â€œHundee sharrii hundaa Muslimootatti seene namni itti xinxalle, faanaa garee lamaan kanniini hordofuu irraa kan dhufe taâ€™uu ni arga. Isaan hordofuu fi akkeessu irraa kan kaâ€™e ummanni Musliimaa zull (salphinnaan) adabaman. Salphinni kuni isaanirraa hin kaâ€™u hanga isaan gara Kitaaba Gooftaa isaanii fi Sunnaah Ergamaa Isaa (SAW) deebiâ€™anitti malee. Sababa Qurâ€™aanni fi Sunnaan garee lamaan kanniin hordofuu fi isaaniif gadi jechuu irraa garmalee akeekachiseef.â€•[2]

Sharrii gareen lamaan kunniin babalâ€™isan mee ilaali! Sharrii kanniin osoo argitu karaa qajeelaa dhiiste isaan ni hordoftaa ree? Kunoo salaata sirnaan salaatun karaa isaanii akka hin hordofne si taasisa, duâ€™aayi armaan olitiin Rabbiin waan kadhattuuf. Osoo faatihaa qaraatu iskartii yahuudan dubartiif oomishtu ni uffattaa? â€œDaandii sirrii warroonni Ati tola irratti oolte hordofan nu qajeelchiâ€• osoo

jettu karaan yahuudonni fi naasaran hordofan milkaaâ€™innatti nama geessa jette ni yaaddaa? Gabaabumatti namoonni bakka saditti qoodamu. Isaanis:

1. Warroota Rabbiin isaan irratti tola oole- isaanis, nabiyyoota, dhugoomsitota, shahiidota fi warroota gaggaaridha.
2. Warroota dallansuun Rabbii irratti buâ€™e- isaaniis yaahudota fi fakkaattota isaanii
3. Ad-Daalliin (warroota jallatan)- Kiristaanota fi fakkaattota isaanii

Sababni karaa qajeelaa fi sirrii irraa nama baasu takkaa wallaalummaadha takkaa immoo boonu fi diddaadha. [3]

Cuunfaa

â€¢ Daandiin sirrii daandii nabiyyoonni, haqa dhugoomsitonni, shahiidonni fi warroonni gaggaarii irra deemaniidha.
â€¢ Daandii sirrii kana irra deemu fi warroota armaan olii akka (role model) fakkeenyatti fudhachuun dhugumatti milkaaâ€™innaa fi gammachutti nama geessa. Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aala) ni jedha:

Ø£Ù•ÙˆÙ„ÙŽÙ°Ø¦Ù•ÙƒÙŽ Ø§Ù„Ù‘ÙŽØ°Ù•ÙŠÙ†ÙŽ Ù‡ÙŽØ¯ÙŽÙ‰ Ø§Ù„Ù„Ù‘ÙŽÙ‡Ù• Û– Ù•ÙŽØ¨Ù•Ù‡Ù•Ø¯ÙŽÙ‰Ù•Ù Ù• Ø§Ù‚Ù’ØªÙŽØ¯Ù•Ù‡Ù’

â€œ**Isaan warra Rabbiin qajeelchedha. Kanaafu, qajeelfama isaanii hordofi**.â€• Suuratu Al-Anâ€™aam 6:90
Sababni isaas, warroonni armaan olii daandii kanarra deemun milkaaâ€™ani jiru. Namni osoo hin jallatin daandii qajeelaa kanarra deeme ni milkaaâ€™a jechuudha.
â€¢ Daandii warroota dallansuun Rabbii irratti buâ€™ee fi beekumsa malee badan hordofuun adabbii fi kufaatitti nama geessa.
â€¢ Daandii sirrii irra deemu fi daandii jallataa irraa goruuf furmaanni hunda caaluu,

â€œIhdina-ssiraaxa-lmustaqiim
Daandii sirrii nu qajeelchi.
Siraaxa-llaziina anâ€™amta aleyhim ghayri-lmaghduubi aleyhim wala-ddaalliin
Karaa warra isaan irratti tola ooltee; kan isaan irratti dallansuun hin buufaminii fi hin jallatinii [nu qajeelchi].â€• jedhanii Rabbiin hidda onnee jalaa kadhachuudha.

â€¢Beekumsa madda sirrii irraa barbaadu fi wanta beekan hojii irra oolchun daandii sirriitti akka qajeelan nama taasisa.
â€¢ Salaata keessatti yeroo faatiha dubbistu mee sirritti itti xinxalli dubbisi. Hiikni armaan oli gahaa taâ€™uu yoo baate Tafsiira Ingiliffaa fi Arabiffaan dubbisi. Barreefamota armaan oliis irra deddeebiâ€™i dubbisuuf yaali. Dhugumatti jijjirama guddaa argita.

Kitaabban wabii:
[1] Tafsiir ibn kasiir- jildii 1 fuula 87
[2] Fatih al-Azizil Wahhaabi bi tafsiiri wa masaaâ€™il faatihal kitaabi- abu Ibraahim Khalil bin Hazaaâ€™i fuula 47
[3] Tafsiira suuratu Al-Faatiha- baqaraa- Ibn Useymiin fuula 19-20

Date Created
October 14, 2017
Author
admin